

STEL JE VOOR

De kunst van het beleven en ontmoeten
Identiteitsontwikkeling in de basisschool

MIJN VERHAAL, JOUW VERHAAL

Ik en wereld: Schimmige beroepen

Bovenbouw
Petra van der Veer

STEL JE VOOR is een samenwerking tussen de Marnix Academie Utrecht en het Utrechts Centrum voor de Kunsten.

© Marnix Academie Utrecht en het Utrechts Centrum voor de Kunsten, Utrecht 2008

Redactie: Stella Ruhe Producties, Amsterdam

Vormgeving: Jacquélien de Jong, Nijkerk

Je mag het materiaal gebruiken zo veel je wilt. Wij vinden het wel leuk om reacties te ontvangen en te horen hoe en waar het materiaal gebruikt wordt.

Stuur je reactie naar www.stel-je-voor.nl

INHOUD

VERANTWOORDING	4
INLEIDING	5
Schimmige beroepen	5
Ik wil gewoon gelukkig zijn	6
Lesbeschrijving in stappen	6
Informatie bij les Ik wil gewoon gelukkig zijn	8
Pantomime in 2020	10
Lesbeschrijving in stappen	10
Talentencirkel	13
Lesbeschrijving in stappen	13
Informatie bij les Talentencirkel	15
Spelen met je schaduw	17
Lesbeschrijving in stappen	17
Informatie bij les Spelen met je schaduw	20
Het droommoment	21
Lesbeschrijving in stappen	21
Informatie bij les Het droommoment	23

VERANTWOORDING

Het project **Stel je voor...** heeft de multiculturele identiteit in het basisonderwijs als uitgangspunt. Binnen dit project zijn twee grote thema's uitgewerkt, die materiaal bieden voor de identiteitsontwikkeling van alle leerlingen in de basisschool.

Het eerste thema **In je element** volgt daarbij de lijn van de oer-elementen aarde, water, lucht en vuur. In de optiek van de oerverhalen zijn dat de elementen waaruit alles is opgebouwd. Er zijn in drie afzonderlijke delen lessenseries ontwikkeld voor de onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw.

Het tweede thema **Mijn verhaal, jouw verhaal** omvat lessenseries die ontwikkeld zijn rond identiteit als (levens)verhaal. **Mijn verhaal, jouw verhaal** kun je uiteen laten vallen in drie kleinere onderdelen: ik en mezelf, ik en de ander en ik en de wereld. Die verschillende invalshoeken komen in de lessenseries terug.

Bij sommige lessenseries is materiaal gemaakt voor alle bouwen. Andere lessenseries beperken zich tot een bouw. Zo zijn de volgende boekjes ontstaan:

- Een koffer vol verhalen** met lessen voor de onder- midden- en bovenbouw.
- Zintuigen** met lessen voor de onder- midden- en bovenbouw.
- Mijn kamer, jouw kamer** met lessen voor de midden- en bovenbouw.
- Droomland** met lessen voor de bovenbouw.
- Schimmige beroepen** met lessen voor de bovenbouw.

INLEIDING

SCHIMMIGE BEROEPEN

Deze lessenserie verbindt identiteitsontwikkeling aan persoonlijke toekomstbeelden van kinderen.

De serie bestaat uit een drie fases:

- les 1: de oriëntatiefase**
- les 2 en 3: de ideevormingsfase**
- les 4, 5 en 6: de uitwerkingsfase**

Pantomime en schimmenspel zijn de verwerkingsvormen van de ideevorming over aantrekkelijke beroepen.

In de eerste les schrijven en dromen we over fantastische beroepen. Daarna oefenen de leerlingen het pantomimespel, oriënteren zich op beroepen en verbeelden hun talenten, hobby's en leukste schoolvak. Vanaf les 4 verwerken de leerlingen hun ideeën in het bedenken en uitvoeren van een schimmenspel met behulp van verschillende speltechnieken. Het is mogelijk om de lessen te verspreiden over 6 tot 10 weken.

Tip · schimmenspel leent zich goed voor het maken van foto's voor de website van de school of voor een presentatie tijdens een viering

SCHIMMIGE BEROEPEN 1

DRAMA: SCHRIJVEN IK WIL GEWOON GELUKKIG ZIJN

Dromen over je toekomst, het is een geliefd thema voor liedjes, poezie, proza en beeldende kunst. Door te dromen over wat je zou willen doen, verleg je je horizon en komt de toekomst een beetje dichterbij. Dromen overstijgen de realiteit en worden soms ook een beetje werkelijkheid. Die spanning tussen droom en daad is ook het thema van het gedicht 'Gratis Pizza's'.

Groep 7-8

Les 1 van 6

Tijd 45 minuten

Doelen De leerlingen hebben een lijstje gemaakt van kleine en grote belevenissen waar ze van dromen ▪ de leerlingen hebben een gedicht gemaakt van een lijstje binnen een format ▪ de leerlingen kunnen een gedicht expressief voorlezen

Wat heb je nodig? *Materiaal en gereedschap* ▪ schrijfblaadjes of schriften ▪ kladblaadjes
Techniek ▪ gedicht schrijven

Ruimte ▪ klaslokaal

Informatie ▪ gedicht 'Gratis Pizza'

Beoordelingscriteria Hebben de leerlingen in een kringgesprek geluisterd naar en gereageerd op elkaar? kunnen de leerlingen een gedicht maken met behulp van een lijstje? ▪ kunnen de leerlingen hun gedicht expressief aan elkaar voorlezen?

LESBESCHRIJVING IN STAPPEN

Ik wil gewoon gelukkig zijn

Het thema begint met een poëtische brainstorm over de toekomst naar aanleiding van een gedicht Gratis Pizza. Hierdoor oefenen de kinderen het stellen en ze worden op ideeën gebracht voor de pantomime in de volgende lessen

Inleiding Uit het gedicht Gratis Pizza: Mijn vader zou later ruimtevaarder worden... Maar door omstandigheden werd hij brandweerman..

Gesprekje met leerlingen:

- wie droomt er wel eens over waar je bent of wat je kunt 'als je later volwassen bent?'
- wie droomt er wel eens dat hij/zij dan iets gaat doen wat spannend, belangrijk, moeilijk of cool is?

Kern

Stap 1

Tijd • 10 minuten

Je leest het gedicht 'Gratis Pizza' expressief voor (zie Informatie). Tijdens een kringgesprek stel je meteen aantal richtvragen:

- welke zin heb je onthouden uit het gedicht?
- is dat een belangrijke zin, een leuke zin, een vreemde zin?
- heb jij ook een droom over wat je later wilt doen?

Tip

Door afspraken over luisteren naar en reageren op elkaar (degenen die wil reageren op de vorige spreker krijgt de beurt) te maken, zal het gesprek beter verlopen.

Stap 2

Tijd • 10 minuten

Opdracht voor de leerlingen: maak voor jezelf een droomlijstje. In het droomlijstje schrijf je alle leuke en belangrijke dingen op waar je van droomt om te doen als je volwassen bent. Het is een kladlijstje waarmee we straks iets gaan doen.

Stap 3

Tijd • 10 minuten

Je schrijft het onderstaande gedicht op het bord:

later

Ik droom van

.....

ik droom van

.....

(Ik droom van

.....facultatief)

Dan .....

en .....

De leerlingen maken het gedicht af; het mag rijmen. Je kunt eerst een aantal voorbeeldzinnen maken.

Tip • laat de leerlingen eerst oefenen op een kladblaadje. Het gedicht uitwerken en een mooie lay-out bedenken voor de definitieve versie kan beter na de reflectie.

Afsluiting

Tijd • 10 minuten

Je demonstreert hoe je een gedicht, jouw persoonlijke gedicht bijvoorbeeld, op toon kunt voorlezen; een beetje overdrijven in stem en expressie mag! De leerlingen lezen in groepjes van 4-5 de gedichten mooi op toon aan elkaar voor en kiezen een gedicht dat wordt voorgelezen aan de klas.

Reflectie met kinderen

Tijd • 5 minuten

Voer een gesprek:

- wie heeft iets gehoord dat lijkt op wat je zelf hebt geschreven?
- wie heeft iets nieuws gehoord dat je mooi vond?

Extra Mooi maken en uitwerken in een tekenles

Uitwerken, kalligraferen op gekleurd papier: een tekening kan aanvullend of gelijkwaardig zijn aan de tekst. Denk bijvoorbeeld aan de PLINT posters (www.plint.nl).

INFORMATIE BIJ LES IK WIL GEWOON GELUKKIG ZIJN

Gratis pizza's

Album Kinderen voor Kinderen 19

Gratis Pizza

(René Meister en Henk Westbroek)

*M'n moeder wou altijd graag met mooie prinsen trouwen
Maar de liefde voor m'n vader kon ze niet weerstaan
Hij verdient - zegt m'n ma - niet echt een koninklijk salaris
Maar ze hebben samen elke dag een vorstelijk bestaan
M'n zuster zou het allerliefst ontdekkingsreizen maken
Maar elke plek op aarde is al lang bezocht zo blijkt
Ze zegt dat ze op school nu nieuwe werelden ontdekt
Als ze door een microscoop naar een druppel water kijkt
Zij woont nog steeds een beetje in de wereld van haar dromen
Want in de verte is er toch wel iets van uitgekomen
Daarom blijf ik graag geloven dat woestijnen kunnen bloeien
En dat ergens op de wereld bomen tot de hemel groeien
Dat er overal in diepe zeeën schatten zijn verborgen
En vanaf morgen...
Een gulle gever elke dag
Een gulle gever elke dag gratis pizza's laat bezorgen
M'n vader moest en zou later ruimtevaarder worden
Maar door omstandigheden werd het brandweerman
Hij beweert dat hij de spanning rond een grote brand
Met de sensatie van een ruimtereis vergelijken kan*

*M'n broer wou desnoods nog wel voor niks bij Ajax keepen
Hij speelde een keer proef en dat liep glad verkeerd
Hij houdt nou keihard vol dat op zijn spelletjescomputer
Zelfs de beste spits ter wereld hem niet meer passeert
Hij woont nog steeds een beetje in de wereld van zijn dromen
Want in de verte is er toch wel iets van uitgekomen
Daarom blijf ik graag geloven dat woestijnen kunnen bloeien
En dat ergens op de wereld bomen tot de hemel groeien
Dat er overal in diepe zeeën schatten zijn verborgen
En vanaf morgen...
Een gulle gever elke dag
Een gulle gever elke dag gratis pizza's laat bezorgen
Soms komt voor een deel ook een nachtmerrie uit
Je breekt dan net je nek niet, maar wel je onderkuit
Je wordt dan weliswaar niet door een monster opgegeten
Maar wel door je eigen hamster in je hand gebeten
Daarom blijf ik graag geloven dat woestijnen kunnen bloeien
En dat ergens op de wereld bomen tot de hemel groeien
Dat er overal in diepe zeeën schatten zijn verborgen
En vanaf morgen...
Een gulle gever elke dag
Een gulle gever elke dag gratis pizza's
Laat bezorgen*

SCHIMMIGE BEROEPEN 2

SCHRIJVEN EN DRAMA PANTOMIME IN 2020

Na de vrije fantasie over toekomstdromen in les 1 werken we in deze les meer specifiek aan een brede inhoudelijk oriëntatie op beroepen. Leerlingen oefenen het uitbeelden van beroepen door er diverse handelingen bij te verzinnen. Kinderen beelden vaak clichématig steeds dezelfde beroepen uit omdat ze inhoudelijk te weinig van beroepen weten. Met meer inhoudelijke kennis kunnen kinderen spelmatig ook groeien. Daarom wordt gaandeweg ook de kennis van beroepen uitgebreid.

Groep 7-8

Les 2 van 6

Tijd 55 minuten

Doelen De leerlingen kunnen voor een beroep drie handelingen bedenken en in pantomime zo precies mogelijk spelen ▪ de leerlingen hebben de beroepen van hun familie geïnventariseerd ▪ de leerlingen kunnen analytisch kijken naar een pantomime en formuleren welke handelingen belangrijk zijn ▪ de leerlingen hebben gezamenlijk een lijst gemaakt van alle bekende beroepen

Wat heb je nodig? *Materiaal en gereedschap* ▪ kladblaadjes ▪ vellen A3 ▪ punaises of plakband ▪ *stift Techniek* ▪ pantomime
Ruimte ▪ klaslokaal
Informatie ▪ geen

Beoordelingscriteria Hebben de leerlingen elkaar feedback gegeven op de betekenis van de pantomime? ▪ hebben de leerlingen een lijstje gemaakt met familieberoepen? ▪ kunnen de leerlingen een speelbaar beroep in drie handelingen presenteren?

LESBESCHRIJVING IN STAPPEN

Pantomime 2020

Pantomime is een eenvoudige dramawerkvorm; een goede manier om het schimspel voor te bereiden. De kinderen leren precies te bewegen; dat werkt goed als je zelf ook regelmatig voordoet wat je bedoelt.

Inleiding Tijd ▪ 8 minuten

Begin de les met het uitbeelden van een beroep dat je als kind van 12 jaar ook graag had willen worden. Nadat de leerlingen dit geraden hebben, vertel je waarom je voor leerkracht hebt gekozen.

Je vertelt de klas dat je deze les of in de komende lessen wilt gaan toneelspelen met de vraag 'Welk beroep vind je leuk in 2020?' (schrijf dit op het bord).

Kern

Stap 1

Tijd • 5 minuten

We spelen zonder te praten: dat heet pantomime. Het is belangrijk bij pantomime dat je heel precies bent in wat je laat zien. Dat oefenen we eerst.

Je demonstreert ter illustratie:

- een metselaar die specie mengt en met stenen en specie een muur metselt
- een kok die beslag mengt en een taart met laagjes bakt.

De leerlingen raden de twee beroepen en benoemen de verschillen in handelingen zo precies mogelijk.

Stap 2

Tijd • 5 minuten

Verdeel de kinderen in tweetallen en laat hen om de beurt uitbeelden:

A: de metselaar en de kok

B: de chirurg die een buikoperatie begint en de ontwerper die tekent

A: de diervorzorger die drinken klaar zet voor de katten in het asiel en de peuterleidster die drinkbekers klaar zet voor de kinderen

B: de glazenwasser die een raam wast en de huisschilder die een muur schildert.

Als A de twee beroepen gespeeld heeft, benoemt B de verschillen die zij/hij zag en andersom. Het gaat hierbij om het analytisch kijken en verschillen formuleren, niet om het raden.

Als ondersteuning laat je een groepje het spelen en het feedback geven demonstreren na de opdracht chirurg en de ontwerper.

Stap 3

Tijd • 7 minuten

In je familie hebben mensen allerlei beroepen. Welke ken je? Schrijf op een kladblaadje de beroepen van je vader, je moeder, je zus, broer, nicht, neef, je oom, tante.

Vervolgens wisselen de leerlingen in een groepje van drie de beroepen uit.

Stap 4

Tijd • 15 minuten

Kies een beroep dat jullie kunnen uitbeelden op drie manieren. Elke leerling toont een andere handeling. Als je klaar bent, doe je hetzelfde bij een ander beroep; dan mag je straks kiezen welk beroep je presenteert.

Geef een voorbeeld van de vuilnisman: achter op de vuilnisauto staan, zakken in de auto gooien, in de vrachtauto rijden.

De drietallen presenteren voor de klas. Wijs vooraf een ander drietal aan dat de handelingen benoemt. Dit kan vrij vlot. Laat soms ook benoemen waaraan de kijker het beroep snel herkende.

Afsluiting

Tijd • 5 minuten

Wie heeft een leuk beroep op zijn papiertje staan, maar weet niet hoe je dat moet uitbeelden? Je schrijft dit beroep op het bord, de leerlingen overleggen in drietallen. Een drietal met een idee mag het komen presenteren.

Reflectie met kinderen

Tijd • 5 minuten

- Wat heb je in deze les geleerd over pantomime?
- Wat heb je in deze les geleerd over beroepen?
- Zijn er in jouw familie veel verschillende beroepen?

Extra

We maken deze week een lijst van alle beroepen die we kennen. Hang lijsten op het (prik)bord met een stift waarop alle genoemde beroepen in alfabetische volgorde staan geschreven. De leerlingen vullen de lijst aan wanneer ze weer een nieuw beroep weten. Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_beroeppen
Bijvoorbeeld:

- A Aannemer, advocaat
- B Banketbakker, brandweervrouw
- C Circusartiest, chirurg
- D Detective, doktersassistent

Opdracht voor de volgende les

Vraag aan je ouders/verzorgers, je vrienden, vriendinnen waar jij goed in bent. Maak een lijst van de beroepen van mannen en vrouwen in je familie.

SCHIMMIGE BEROEPEN 3

BEELDENDE VORMING: TEKENEN TALENTENCIRKEL

De leerlingen verbinden zich met hun talenten en die van anderen. Door hun talentencirkel te tekenen en te bespreken, leren ze zichzelf beter kennen.

Groep

7-8

Les

3 van 6

Tijd

45 minuten

Doelen

De leerlingen hebben een identiteitscirkel gemaakt over hun talenten • de leerlingen hebben beroepen verzameld en gerubriceerd

Wat heb je nodig?

Materiaal en gereedschap • A3 of A4 tekenpapier • viltstiften of kleurpotloden

Techniek • tekenen

Ruimte • klaslokaal

Informatie • voorbeeld van een identiteitscirkel • andere oriëntatiemogelijkheden op beroepen

Beoordelingscriteria

• hebben de leerlingen persoonlijke hobby's, talenten en leuke schoolvakken geïnventariseerd?

• hebben de leerlingen een talentencirkel ingevuld met tekst, beeld en kleur en de keuzes kunnen toelichten?

• kunnen de leerlingen anderen feedback geven op hun talentencirkel?

• kunnen de leerlingen een of meer beroepen verbinden aan de talentencirkel?

LESBESCHRIJVING IN STAPPEN

De talentencirkel

De talentencirkel is een variant op de identiteitscirkel; een creatief instrument om het 'ik' te verbeelden. Met de identiteitscirkel zijn de verschillende aspecten van één persoon helder en creatief in beeld te brengen.

Inleiding

Tijd • 10 minuten

Beperk je in deze les tot de verbeelding van persoonlijke talenten, hobby's en leuke schoolvakken. Het is verrassend wanneer je ook de mening van familie en medeleerlingen een plaats kunt geven.

Voor meer informatie over identiteitscirkels zie:

• <http://www.cultuurenco.nl/Elkaarlerenkennen.pdf>

• <http://www.forum.nl/zelfbeelden/index.html>

In de informatie vind je alternatieve werkvormen waardoor leerlingen zich kunnen oriënteren op beroepen.

Kern

Stap 1

Tijd • 10 minuten

Eerst gaan we lijstjes maken; je mag overleggen met je buurvrouw of man. Op de lijstjes staan:

- je hobby's
- je leukste schoolvakken
- de onderwerpen waar je graag veel over weet
- waar je volgens je ouders goed in bent
- waar je volgens je vriend(inn)en goed in bent

Stap 2

Tijd • 15 minuten

Elke leerling krijgt een vel met een grote cirkel erop getekend. Zie het voorbeeld in de informatie dat je kunt overnemen op het bord. In de cirkel maakt de leerling taartpunten die niet even groot hoeven te zijn. In elke taartpunt schrijft hij een of meer woorden uit de lijstjes die belangrijk zijn met een tekening en een gekleurde achtergrond.

Stap 3

Tijd • 7 minuten

Bespreek de producten in groepen van vier:

- wat vind je belangrijk en leuk om te doen?
- wat vinden anderen dat je goed kunt?
- zie je verschillen en overeenkomsten in wat anderen vinden en wat je zelf vindt?

Afsluiting

Tijd • 7 minuten

De talentencirkels liggen op de tafels. Iedere leerling geeft vier andere leerlingen een reactie op hun cirkel. Dat kun je doen met behulp van gele plakbriefjes.

Bijvoorbeeld:

Wat je ook nog goed kunt is....

Ik wist niet dat je dat leuk vond...

Dit past goed bij het beroep.....

Reflectie met kinderen

Tijd • 6 minuten

Elke leerling heeft zijn/haar cirkel voor zich. Wie heeft een goed idee gekregen van een klasgenoot? Wie heeft er een talentencirkel waarbij alles bij elkaar past?

Wie heeft er een cirkel met veel verschillende talenten?

□ Opdracht: ga deze week jouw cirkel vergelijken met onze beroepenlijst. Welke beroepen passen bij jou? Schrijf die beroepen aan de onderkant van je papier. Wie heeft er nu al een idee?

INFORMATIE BIJ LES TALENTENCIRKEL

1. Talentencirkel

2. Achtergronden beroepskeuzelessen Primair onderwijs

De grote steden kampen met een aantal problemen op het gebied van onderwijs en jeugd, zoals een relatief hoog percentage voortijdig schoolverlaters, een eenzijdig opleidingsniveau en een slechte aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt. Eén van de oorzaken van deze problematiek is slecht gemotiveerde keuzes van jongeren, onder andere door gebrek aan voorlichting en begeleiding in het keuzeproces. Daarom moeten deze problemen preventief aangepakt worden. Deze preventieve aanpak bestaat onder andere uit het bevorderen van het bewustzijn van kinderen in groep zeven en acht met betrekking tot hun toekomstmogelijkheden én het bieden van goede ondersteuning bij het keuzeproces. Succesvol kiezen vraagt van kinderen dat ze weten waar hun mogelijkheden en talenten liggen en via welke wegen ze deze maximaal kunnen ontplooiën. Kinderen kunnen steun gebruiken bij dit keuzeproces.

Kinderen en jongeren hebben vaak een beperkt of verkeerd beeld van beroepen. Zij vormen hun beeld door voorbeelden uit de directe omgeving, zoals het beroep van familieleden of het beroep leraar of juf. Het is wenselijk om kinderen een gevarieerd en breed perspectief te bieden op beroepen en mogelijkheden. Je kunt immers pas echt goed kiezen als je weet wat er te kiezen valt en wat je keuze inhoudt.

Bronnen

Maak voor het verzamelen van kennis gebruik van:

- de Utrechtse Keuzelessen (Eduniek, <http://cms.qlictonline.nl/users/eduniek>)
- beroepenfilms,
- rolmodellen <http://www.overleren.nl>
- interviews met bekenden met een interessant of nog onbekend beroep (www.questmagazine.be)
- bezoeken aan het bedrijfsleven
- het Kids in Bizz ondernemersspel <http://www.kidsinbizz.nl>

SCHIMMIGE BEROEPEN 4 DRAMA: SCHIMMENSPEL **SPELEN MET JE SCHADUW**

Het schimmenspel is al heel oud en komt voor in veel culturen; het spel met schaduwen werd eeuwen geleden al gespeeld in paleizen en in grotten. Kinderen spelen op bed graag een spel met handschaduwen op de muur: het konijn of de vogel. Het schimmenspel maakt mogelijk wat in gewoon spel niet kan. Als je een overheadprojector gebruikt, kun je op een simpele en snelle manier ook prachtige decors maken.

Groep

7-8

Les

4 van 6

Tijd

45 minuten

Doelen

de leerlingen hebben kennisgemaakt met de mogelijkheden van levend schimmenspel ▪ de leerlingen hebben hun favoriete beroepen herkenbaar uitgebeeld met weinig tekst

Wat heb je nodig?

Materiaal en gereedschap ▪ laken van min. 2 x 2 m met grote zoom ▪ lat van 2 m ▪ touw om lat met laken op te hangen ▪ diaprojector, overheadprojector of bouwlamp met lamp van minimaal 250 W ▪ cd-speler ▪ Instrumentale muziek

Techniek ▪ schimmenspel

Ruimte ▪ 4 x 3 m vrije ruimte voor het schimmenspel

Informatie ▪ ophanging schimmendoek en lokaalindeling

Beoordelingscriteria

- kunnen de leerlingen hun favoriete beroep herkenbaar spelen in pantomime?
- kennen de leerlingen de technieken vertragen, vergroten en dubbelen kunnen ze die herkennen bij anderen en zelf toepassen?
- kunnen de leerlingen overlappingen van de schimmen vermijden?

LESBESCHRIJVING IN STAPPEN

Spelen met je schaduw

Begin direct met een actie: Het doek hangt al, je gaat erachter staan, op 50 cm afstand. Je loopt naar het doek toe en vraagt: 'kom ik dichterbij of loop ik terug?'

Inleiding

Het schimmendoek (een breed laken of twee lakens aan elkaar genaaid) hangt in het midden van het lokaal. Achter het schimmendoek is de vloer leeg en staat een sterke lamp/overheadprojector. De speelruimte tussen het doek en de lamp is minimaal 2-3 m. Hoe dieper de speelruimte, des te meer spelmogelijkheden er zijn voor het vergroten van schaduwen.

Als je een overheadprojector of diaprojector gebruikt, kun je het decor op sheets of dia's tekenen (zie informatie). De kijkers zitten minimaal 1,5- 2 m van het doek.

Kern

Stap 1

Tijd • 10 minuten

Inleiding door de leerkracht: we gebruiken vandaag een laken om toneel te spelen: we spelen met onze schaduwen. Een ander woord voor schaduw is schim; daarom noemen we het ook wel schimmenspel. Je hebt misschien wel eens schaduwen op de muur gemaakt met je handen: dat is ook schimmenspel, en je kunt er nog veel meer leuke dingen mee doen. We doen twee keer schimmenspel, vandaag geef ik jullie vooral tips en leer ik jullie trucjes. De volgende keer maken we een schimmenspel met beroepen. Vandaag beginnen we met het maken van mooie schaduwen.

Zet steeds drie tot zes kinderen achter het doek; vraag aan het publiek: wie staat waar en waaraan herken je ze?

Tip • doe elke keer de lamp uit als leerlingen gaan klaarstaan, doe de lamp pas daarna aan

Opdrachten

Eerste groep: en profiel of en face

Tweede groep: elkaar overlappend

Derde groep: allemaal (even) groot door de afstand tot het doek te vergroten

Vierde groep: achter elkaar, de kleinste voorop, later hoofden of armen uit de groep laten steken (inktvis)

Vijfde groep: op je rug liggen, alleen de benen steken omhoog en gelijk bewegen vlak voor het doek (schoonzwemmen)

Tip • het beeld wordt onduidelijk als leerlingen te snel bewegen of elkaar overlappen

Stap 2

Tijd • 10 minuten

Neem de tijd! Laat de bewegingen vertragen en vergroten. Laat de leerlingen op muziek naar het midden bewegen, een beroep in een handeling uitbeelden, doorlopen. Elk beroep is goed. Maak tweetallen, de nummers een van elk duo doet de opdracht, de nummers twee raden het beroep als je klaar bent. Later wisselen.

Stap 3

Tijd • 10 minuten

Voer deze opdracht uit in tweetallen, eerst het beroep van A, daarna dat van B. Wat wil je later misschien worden? Wat staat er op je talentencirkel? Je helpt elkaar

met het uitbeelden van deze beroepen in het schimmenspel. Je gaat in tweetallen zonder schimmenspel oefenen. De een is speler, de ander regisseur, die let op de technieken die op het bord staan.

Je doet voor hoe de regisseur de speler kan helpen zonder schimmendoek en laat zien (met het schimmendoek) hoe het resultaat verbetert.

Op het bord staan de aandachtspunten, tevens kijkvragen voor het publiek:

- welke beroep is uitgebeeld, hoe wist je dat?
- welke technieken gebruikt de speler:
  - zijkant of voorkant?
  - groot of klein?
  - naast elkaar of met een overlap?
  - vertragen en vergroten?

Afsluiting Tijd • 30 minuten

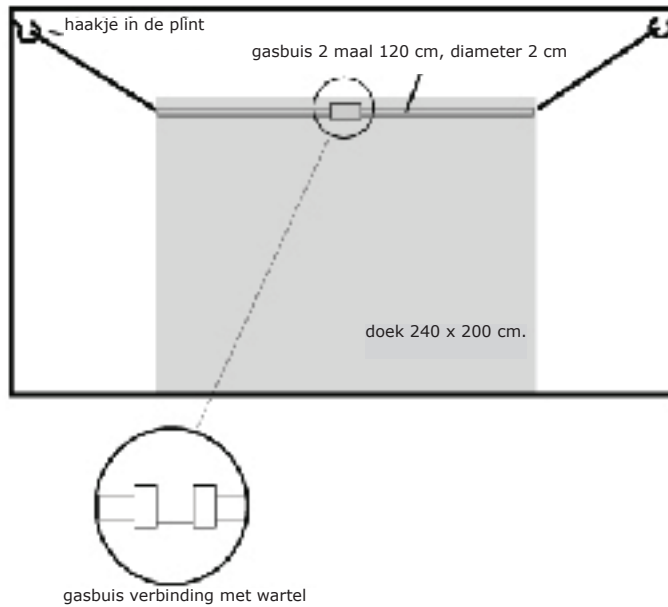
Om iedereen te laten oefenen in spelmatig en precies kijken en in positief formuleren, maak je vooraf een indeling voor feedback. Nummer de oefentweetallen nummers bijvoorbeeld: tweetal nummer 3 geeft feedback op tweetal nummer 1, tweetal nummer 4 op tweetal nummer 2 etc. Iedereen geeft een tip en een top aan de hand van kijkvraag 2.

Reflectie met kinderen Wat vond je grappig en mooi? Wanneer werd het beeld onduidelijk?

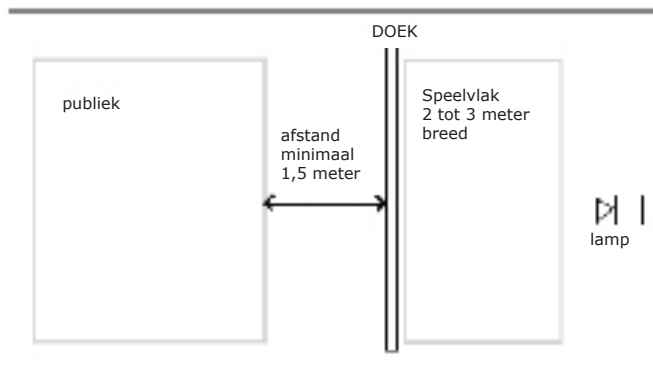

INFORMATIE BIJ LES SPELEN MET JE SCHADUW

ophanging van het schimmendoek

Indeling van het lokaal

SCHIMMIGE BEROEPEN 5-6

DRAMA: SCHIMMENSPEL HET DROOMMOMENT

De laatste lessen kun je aaneengesloten geven of verdelen over twee momenten; les 5 duurt ongeveer 45 minuten (stap 1 en 2) en les 6 ook.

Groep

7-8

Les

5 en 6 van 6

Tijd

45 minuten per les

Doelen

De leerlingen kunnen samen brainstormen en spelen in groepjes van drie tot vier

- de leerlingen kunnen een spel maken waarin zij regisseur en hoofdrolspeler zijn
- de leerlingen kunnen zich dienstbaar opstellen in het spelconcept van een medeleerling

Wat heb je nodig?

Materiaal en gereedschap ▪ laken van min. 2 x 2 m met grote zoom ▪ lat van 2 m
▪ touw om lat met laken op te hangen ▪ diaprojector, overheadprojector of bouw-
lamp met lamp van minimaal 250 W ▪ cd-speler ▪ Instrumentale muziek

Techniek ▪ schimmenspel

Ruimte ▪ 4 x 3 m vrije ruimte voor het schimmenspel

Informatie ▪ tekening van de Eiffeltoren ▪ voorbeelden van andere decors

Beoordelingscriteria

Kunnen de leerlingen samen brainstormen en spelen in groepjes van drie tot vier?

- kunnen de leerlingen een spel maken waarin zij regisseur en hoofdrolspeler zijn?
- kunnen de leerlingen zich dienstbaar opstellen in het spelconcept van een medeleerling?

LESBESCHRIJVING IN STAPPEN

Het droommoment

Op het bord staat de opdracht al geschreven: Schimmenspel: Wat doe jij in 2020? Maak groepen van 4; elk groepje heeft een regisseur en een hoofdrolspeler plus twee medespelers.

Bedenk een droommoment voor jezelf en bedenk een rol voor de anderen uit je groepje:

- je bedenkt drie tableaux (foto's) van droommoment: het begin, het midden en het eind. Tussen de drie foto's mag je bewegen
- als groep zeg je maximaal drie zinnen in het stuk
- denk aan de technieken vergroten, vertragen, zijkant, voorkant, niet overlappen, herhalen

- Inleiding** Tijd • 2 minuten
- Verdeel de inhoud over twee lessen. In deze opdracht zijn 4 fases:
    - het bedenken van je persoonlijke verhaal
    - je idee vertellen in de groep en overleggen met de spelgroep over de vormgeving van het verhaal
    - het oefenen van het spel
    - het presenteren van het spel
  - Geef het voorbeeld en de instructie aan de hele groep. Fase 1 kan iedere leerling individueel doen in les 4. De uitwerking kan in les 5 voor twee leerlingen en in les 6 voor de overige leerlingen gebeuren.
- Tip** Schimmenspel leent zich goed voor het maken van foto's voor de website van de school of voor eindvieringen.

Kern

Stap 1

Tijd • 5 minuten

Opdracht

Jullie hebben allemaal een of meer beroepen gekozen. Daar gaan we nu een schimmenspel mee maken. Het is 2020. Je vindt je baan erg leuk. De leerkracht maakt een film van een prachtig moment in je baan. Welk moment laat je zien? Jij geeft, samen met drie leerlingen, eerst een voorbeeld van een reisleidster.

Instructie

Vroeger wilde ik reisleidster worden. We hebben voor jullie een voorbeeld bedacht van een schimmenspel. Let op deze aanwijzingen (op het bord):

- Tip** Geef dit voorbeeld in de pauze en laat het 3 minuten met een groepje van drie kinderen oefenen

Voorbeeld: de reisleidster (gespeeld door de leerkracht)

Scène 1: tableau ▪ mensen in een bus kijken naar buiten.

Tekst reisleidster ▪ dames en heren, aan de rechterkant ziet u de beroemde Eiffeltoren, het symbool van de stad Parijs. Wilt u uitstappen, u kunt met de lift omhoog.

Scène 2: ieder kijkt omhoog

Scène 3: iedereen kijkt naar beneden

Tekst reizigers ▪ ik zie héééél Parijs!

- Bespreek het voorbeeld kort na op de punten uit de opdracht. Laat de voorbeelddecors in de informatie zien. De leerlingen kunnen ook een eigen decor tekenen en dat kopiëren op een sheet.

Stap 2

Tijd • 6-8 minuten per regisseur

In groepen van drie wisselen de leerlingen de gekozen beroepen en droommo-

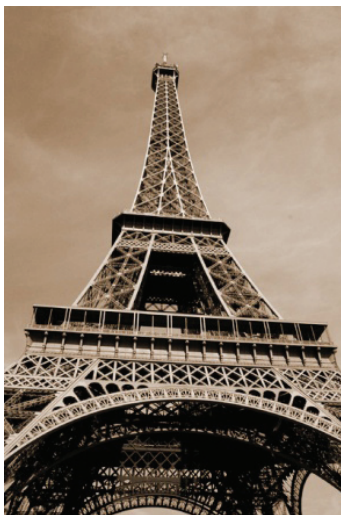
menten uit. Spreek met elkaar af wie vandaag aan de beurt komt als regisseur. Oefen om de beurt met en zonder het schimmendoek. De medespelers doen wat de hoofdrol wil.

Stap 3 Tijd • 30-50 minuten, afhankelijk van het aantal kinderen
Dit onderdeel kun je ook in een volgende les uitvoeren. De leerlingen oefenen, je begeleidt hen en ze presenteren zich achter het schimmendoek.
Tip • schimmenspel leent zich goed voor het maken van foto's of filmpjes.

Afsluiting Tijd • 5 minuten
Stel direct na elke presentatie kijkvragen:
▪ wat was het droommoment in dit stuk?
▪ wat vond je goed aan de techniek?
▪ werd er goed samengewerkt?

Reflectie met kinderen Tijd • 5 minuten
Bespreek de vragen eerst in tweetallen, daarna plenair:
 Wat vond je goed, fijn aan deze les?
 Wat heb je geleerd?

INFORMATIE BIJ LES HET DROOMMOMENT

Eiffeltoren

Voorbeelddecors

